

temi Könyvtár régi képét és a Szent György-szobrot kombináló ízléses címlapot Murad Betty tervezte, és érthetetlen, hogy ott miért szerepel az

1914–1924-es periódus az emlékirat címében.

Gaal György

Recensio

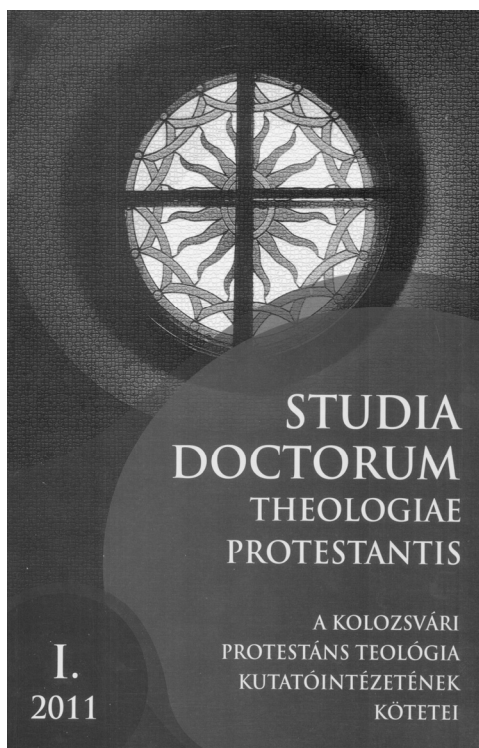
Studia Doctorum Theologiae Protestantis 2011/I.

Emlékkötet a 70 éves Geréb Zsolt tiszteletére.*

Kiadja a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, Kolozsvár 2011,
436 old., ISSN 2069–00991

Nem vitás: Geréb Zsolt az elmúlt évtizedek kimagasló alakja, nemzetközi szintű tudós, akit a kolozsvári akadémia büszkeségének nevezett. Illő tehát, hogy az intézmény kellőképpen megünnepelje 70. születésnapját, s ennek az ünnepnek legszebb dokumentuma az a tanulmánykötet, amelyet egykori tanártársak, volt diákok, jelenlegi tanárok és testvérintézményekben tanító kollégák írnak, s ezzel bemutatják: a hosszú évtizedek munkája nem volt hiábavaló. Az ilyen alkalmak ugyanakkor arra is jók, hogy az intézmény bemutakozzék: hol áll oktatásban és tudományban. A Kolozsvári Protestáns Teológia mindkét feladatot kellő módon ellátja ezzel a reprezentatív kötettel, amely örömet szerezhet az ünnepeltnek, büszkeséget kölcsönözhet a szerzőknek, és bizonyos hasznára válik minden olvasónak.

Ugyanakkor azonban veszélye is van az ilyen köteteknek. Állandó kérdés, hogy mennyire sikerül egységes egészet alkotni. Esetünkben az összekötő kapocs az egyes tanulmányok

között az, hogy minden szerző bizonyosan arra gondolt, hogy mivel tudná kellőképpen köszönteni a jubiláns professzort, a szerkesztő pedig megpróbálta kellőképpen csoportosítani eze-

* Megjelent *Geréb Zsolt ünnepe* címmel a *Confessio* 2013/2-es számának 122–124. oldalain. Ezúton is köszönetet mondunk a folyóirat szerkesztőségének, hogy hozzájárult e könyvismertetés újraközléséhez.

ket a tanulmányokat. Azt mondhatjuk, hogy a kísérlet sikerült: a kötetet leginkább a körkép arculata jellemzi, s a tanulmányokat leginkább a közös lelkület egyesíti.

A *Theologia biblica* blokkon belül rögtön feltűnik az első két tanulmány: Balogh Csaba magas szintű, rendkívül hasznos tanulmányt írt a tanítványság ószövetségi fogalmáról, kiváló szakirodalmat dolgozott fel és előremutató gondolatokat fogalmaz meg a prófétai irodalom keletkezéséről. Mellette Molnár János dolgozata áll, amelynek értékeit a legkevésbé sem kívánjuk tagadni; mindazáltal érdekes, hogy a kolozsvári tanár úgy ír Izrael egyiptomi tartózkodásáról, hogy teljesen zárójelbe teszi a kritikai bibliatudományt. Ismétlem, biztonnal megvan az ilyen írásnak az értéke, de a magam részéről kicsit furcsállom, hogy éppen Geréb Zsolt tiszteletére ír a szerző ilyen tanulmányt, aki pedig az európai tudomány virágát tolmácsolta hosszú ideig Kolozsváron. Ezzel szemben A. P. F. Sell személyes beszámolója ifjúkora tanulmányairól hihetetlenül értékes, hiszen olyan jó nevű angol újszövetségeseket ismert meg velünk (ilyen pl. T. W. Manson), akiknek csupán könyveit tudtuk olvasni. Bár egy angol nyelvű hozzájárulás emeli a kötet értékét, a magam részéről sajnálom, hogy ez a cikk így érthetetlen marad az angolul nem tudók számára. Bekő István Márton arról tanúskodik, hogy az újabb exegetikai módszereket is jól tudja alkalmazni a Mk 1 magyarázatában, ugyanakkor pedig a régieket sem felejtí el. Az újszövetségi hozzájárulások egyébként is rendkívül értékesek a kötetben. Lészai Lehel a *missio Dei* kétségkívül központi fontosságú

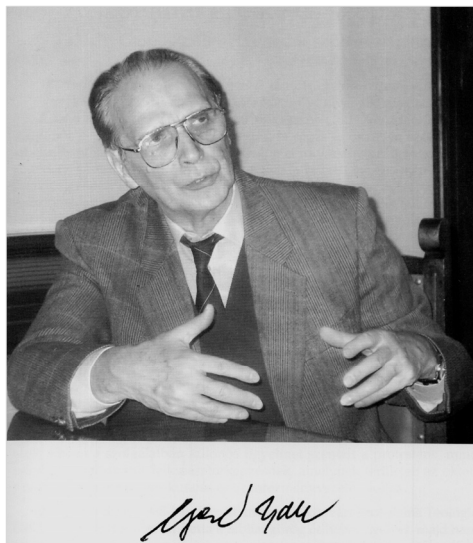
fogalmához nyújt bibliai alapvetést, Kállay Dezső pedig a Róm 6 és Kol 2 összehasonlításával arra a következtetésre jut, hogy a két levél ugyanazon szerzőtől származik, s nyilván ezzel provokálja kissé az ünnepeletet, aki talán másként gondolkozik erről. Ezzel ellentétben Pap Géza éppen az 1Kor 15,54c és a 2Kor 5,4c összehasonlítása révén arra az eredményre jut, hogy a két passzus között jelentős különbségek vannak, annak ellenére, hogy a szerző nyilván ugyanaz a személy. Herczeg Pál – a tőle megszokott módon – stabil eredményekre törekszik a Szentlélek ajándékainak Pál szerinti értelmezésében. Czire Szabolcs analízise kifejezetten élvezetes tanulmány a Jakab levelében megtalálható bölcsességirodalmi tradíciókról, s ha hivatkozásainak utánanéző az olvasó, meglehetősen friss irodalmat talál. Az eszkatológia és bölcsességirodalom együttese már így önmagában is garantálja, hogy az újszövetségi kánonban sajátos üzenete legyen ennek a levélnek. Kurta József és Adorjáni Zoltán tanulmányai számunkra azt bizonyítják, hogy az intertestamentális kor kutatása is hangsúlyos a kolozsvári akadémián. Igaz, Adorjáni Zoltán korábbi publikációi is engedték már sejtetni, hogy ez a tudás gyümölcsöző lesz az intézmény oktatásában is.

A *Theologia practica* blokk ugyan rövidebb, de hangsúlyát tekintve nem marad el a bibliai tanulmányok mögött. Három tanulmány három témát ragad ki, s ezeknek mindegyike az egyház mai életének sarkalatos kérdése. Fekete Károly a mai istentisztelet hiányosságait szedi ujjbegyre, Koppándi Botond a házasság megáldásának homiletikáját

tárgyalja. Szükségtelen arról beszélni, hogy mennyire sokat vitatott kérdések merülnek föl egyházi mindennapjainkban. Az ekléziológia sem maradhat el: Simon János L. Newbiggin nézeteit, a misszió és ekléziológia egységét taglalja.

A *Theologia systematica* blokkban Juhász Tamás személyes tapasztalatait teszi az ekléziológiai reflexió témájává. Üdítő az egyházi gyakorlatot és a teológiai munkát ilyen egységben látni. Ferencz Árpád tanulmánya igen értékes gondolatokat fogalmaz meg egy immár tradicionálisan problémás kérdéskörrel, a prenatalis élet etikai kiértékeléséről. Papp György tanulmányának címe azt ígéri, hogy Kálvin teológiájában fogja megvizsgálni a törvény fogalmát. Ez az írás viszont jóval több ennél, ugyanis a szerző összehasonlítja Kálvin törvényfogalmát a többi reformátoréval is. Örülhetünk, ha valaki ilyen széles körben vizsgálja a reformátorok iratait! Hasonlóképpen örömmre indít Benkő Tímea tanulmánya. Ő a marosvécsi református templom szimbólumainak kapcsolatát keresi a reformátori megigazulástannal. Sok ilyen tanulmány kellene, hogy mi magunk is elhiggyük: a reformátusok nem szenvednek művészeti atrófiában!

A *Historia ecclesiae* blokk elején Postma Ferenc nyitja meg a maga gazdag kincseskamráját, s a hollandiai peregrinus diákok anyagából ezúttal egy 1624-ből származó *Album Amicorum*-ot ismertet. Ósz Sándor Előd fiatal kutató és levéltáros Kálvin újszövetségi kommentárjainak erdélyi elterjedéséről értekezik, és nemcsak eleink rendkívül élénk lelki és szellemi érdeklődését mutatja be, hanem értékes megállapításokat is

tesz. Ilyen például az, hogy miután szétvált a református és evangélikus irány, Erdélyben a békesség fennmaradt e két felekezet között. Kovács Sándor dokumentumot közöl: Fejérvári Sándor útinaplóját a 18. század közepéről. Kolumbán Vilmos József pedig a Telekiek és Kiss Gergely kapcsolatát írja le, értékes hozzájárulást adva a magyar peregrinusok történetéhez. Buzogány Dezső a *similis simili gaudet* elve alapján ír Bod Péter egyháztörténeti munkáiról, és felvázolja azoknak „viszontagságos” történetét. A kötetet végül Margriet Gosker tanulmánya zárja, amely a református ökumenéről szól. A szerző, aki Postma Ferenc felesége, aktívan vesz részt Hollandia ökumenikus életében, s ezúttal a református egyházak közöségéről számol be német nyelven.

A kötetet végül Geréb Zsolt rövid életrajza és publikációinak listája zárja, s így teljes lesz a kör az ünneplők és ünnepelt között. Ez igen fontos, hiszen egy ünnepi kötet – az egyes tanulmányok fontosságán túl – még egyebet is

elmond nekünk, az olvasóknak. Tudniillik azt, hogy a kolozsvári akadémia testvéri közösségben és jól működik.

Egy jól sikerült generációváltás dokumentumát tartjuk kezünkben, ahol a

régi értékek ápolása mellett új utakon is járnak azok, akikre ez a feladat bízott. Így legyen, és így maradjon!

Karasszon István

Biblische Notizen

158. szám, (2013) új folyam, 144 old. ISSN 0178-2967

Bernard Gosse (Párizs): *Jérémie 50,33–40, en relation avec les psaumes d'Asaph et deutéro-Asaphistes et le livre d'Isaïe – Jeremiás 50,33–40 és annak összefüggései az Ászáf- és Deutero-Ászáf zsoltárokkal, valamint Ézsaiás könyvével.*

A szerző kapcsolópontokat keres az Ászáf-zsoltárok történeti utalásai és Proto-Ézsaiás, valamint Jeremiás babilonellenes beszédei között és kiemeli, hogy az elhurcolásból való kiszabadítás közös motívumként jelenik meg mindhárom ősi forrásban. Tanulmánya angolszász, német és francia kommentárok anyagát veszi figyelembe.

Herbert Migsch (Bécs): *Das Lokaladverb ׀ֿ in Jeremia 35,7 – A Jeremiás 35,7-ben előforduló ׀ֿ behatározószó.*

A masszoréta kézirat áthagyományozása által előállt szövegváltozás új értelmet ad e rövid tanulmányban elemzett szövegrészletnek: hol fog hosszú ideig élni Rékáb nemzetsége, amennyiben megtartja ősatya rendelkezését? A prepozíciós szókapcsolat határozószóra történt felcserélése azt sugallja, hogy a rékábíták Jeruzsálemben fognak élni.

Jan-Dirk Döhling (Bochum): *Jona und des Meeres Wellen. Zum problemgeschichtlichen Horizont und zum traditions-geschichtlichen Hitergrund – Jónás és a tenger hullámai. Kitekintés a kérdéskör történeti horizontjára és a tradíciótörténeti*

hátterére.

A szerző a Jónás próféta könyvé-

ben „szerephez jutott” cethal teremtéstéológiai rendeltetését tisztázza. A könyv 1–2. fejezetében felfedezni véli a tengernyi víztömeggel és a tengeri szörnyel folytatott viaskodás elemeit, amelyek fölött a teremtő Isten áll a maga rendezői akaratával.

Bernard Gosse (Párizs): *L'enracinement du livre de Jérémie dans le Psautier. Teil I. – Jeremiás könyvének gyökerei a Zsoltárookban. I. rész.*